

УКРАЇНА

ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВНЕ ПРОЕКТНЕ ЛІСОВПОРЯДНЕ ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ
ЛЬВІВСЬКА ДЕРЖАВНА ЛІСОВПОРЯДНА ЕКСПЕДИЦІЯ

вул. М. Скорика, 17, м. Львів, 79005 р/р UA 433052990000026002031020544
в АТ КБ «Приватбанк» ЄДРПОУ 00969008 тел. (032) 261-09-44 e-mail: lviv-lisproekt@ukr.net

03.10.2025 № ВЗП/01-04 на № _____ від _____

Голові Комітету Верховної Ради України
з питань екологічної політики та
природокористування
Олегу БОНДАРЕНКУ

вул. М. Грушевського, 5, м. Київ, 01008

Щодо надання інформації

Львівська державна лісовпорядна експедиція (далі - Експедиція) розглянула звернення Голови Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування Олега Бондаренка від 22.09.2025 № 04-15/11-2025/217929 щодо надання звіту за результатами офіційного візиту української делегації до Федеративної Республіки Німеччина.

Експедиція, в межах компетенції, надає звіт головного технолога Володимира Савчина.

Додаток: звіт в електронному вигляді.

Заступник начальника

Олег ШЕТЕРЛЯК

В. Савчин

ЗВІТ

за результатами спеціалізованої інформаційної поїздки до Німеччини
6-14 вересня 2025 року

У рамках Програми двостороннього співробітництва Федерального міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини (BMLEN) та за підтримки проєкту «Технічна підтримка розробки лісової політики та впровадження національної лісової інвентаризації (SFI)» за ініціативи Голови Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування Олега Бондаренка відбувся офіційний візит української делегації до Федеративної Республіки Німеччина.

Програма поїздки була складена на високому рівні, були представлені всі основні засади формування багатофункціонального і сталого лісового господарства. Учасникам делегації було презентовано особливості формування лісової політики різних рівнів (європейський, федеральний, земельний), роль та участь громадських організацій, союзів та об'єднань у лісовому секторі, наукове забезпечення сталого управління лісами, огляд управління державними лісами тощо.

Перший день: низка презентацій BMLEN та Федерального міністерства охорони навколишнього середовища, кліматичних дій, охорони природи та ядерної безпеки BMUKN на теми:

- організація, структура та завдання BMLEN (акцент на програмах фінансування, наприклад адаптація лісового господарства до глобальних кліматичних змін);
- регламенти ЄС щодо лісового репродуктивного матеріалу та продуктів, що не сприяють вирубці лісів (EUDR), основні переваги та недоліки для Німеччини;
- Національна інвентаризація лісів у Німеччині, методологія проведення та отримані результати за різні роки;
- виявлення лісових пожеж;
- організації сталого лісового господарства в Німеччині;
- роль лісів у збереженні біорізноманіття та захисті клімату, результати проєктних заходів, які були реалізовані в Україні.

Висновки: а) федеральне лісове законодавство має рамковий характер і визначає основні принципи та засади розвитку лісової галузі; б) земельне лісове законодавство базується на федеральному і включає регіональні особливості лісової галузі; в) розробкою проєктів законів та змін до них займаються профільні інститути та експертні ради; г) регламенти ЄС щодо EUDR для Німеччини є недоцільними, оскільки тут відсутні процеси знеліснення, а обов'язковість надання інформації про походження продукції створює

додаткові незручності; д) результати національної інвентаризації лісів у Німеччині є основою для прийняття політичних рішень та надання прогнозів щодо потенційних загроз, які впливають (чи будуть впливати) на розвиток та стійкість лісових екосистем.

Другий день: виконавчі директори неприбуткових громадських організацій (НГО) представили свої організації:

- виконавчий директор Німецької ради з лісового господарства (DFWR) Йоганнес Шмітт дав загальний огляд цілей, правової бази та організаційної структури DFWR;

- виконавчий директор Загальнонаціональної асоціації об'єднань власників лісів (AGDW) д-р Ірене Зелінг розповіла про виклики, що стоять перед приватним лісовим господарством;

- виконавчий директор Спільного комітету з лісового господарства Німецької асоціації міст і муніципалітетів (DStGB) Бернд Дюстердік розповів про управління лісовим господарством у муніципальних лісах.

Висновки: а) DFWR – головна асоціація, що об'єднує учасників лісового сектору Німеччини та від імені приватних, муніципальних та державних власників лісів представляє лісове господарство у спілкуванні на федеральному, загальноєвропейському (в межах ЄС) та міжнародному рівнях, просуває сталий розвиток лісового господарства (заснований на економічних, екологічних та соціальних принципах), у зв'язку з федеративним устроєм Німеччини DFWR є «парасольковою» організацією; б) наявність надмірної бюрократії, пов'язаної з державними програмами щодо зміни клімату та веденням наближеного до природи лісового господарства в приватних лісах; в) об'єднання дрібних власників лісів у кооперативи для ефективного ведення лісового господарства та повноцінної участі на ринку деревини; г) відсутність вимог обов'язковості проведення лісовпорядкування для приватних та муніципальних лісів; д) єдиним обмежувальним правовим фактором для приватних та муніципальних лісів є забезпечення сталого розвитку лісового покриву, який можна забезпечити переважно вибірковими методами господарювання.

Третій день: ознайомлення з федеральною структурою Німеччини та відповідними особливостями управління лісовим господарством на прикладі землі Бранденбург:

- представлення організаційної структури та завдання Міністерства сільського господарства, продовольства, охорони навколишнього середовища та захисту прав споживачів (MLEUV) землі Бранденбург, включаючи підпорядковані установи;

- директор Державного лісового підприємства Бранденбургу (LFB) Хубертус Краут розповів про особливості управління лісами в державних лісах;

- керівник інституту Державного центру лісових досліджень Еберсвальде (який входить до структури LFB) д-р Ульріке Хегеман розповіла про впровадження наукових досягнень та їх використання як основи для прийняття політичних рішень;

- екскурсія до лісів для ознайомлення з веденням лісового господарства, адаптованого до глобальних кліматичних змін, та стратегією лісового господарства землі Бранденбург.

Висновки: а) реалізацію лісової політики землі Бранденбург здійснює MLEUV, а управлінням лісового господарства – Департамент лісового господарства; б) управлінням лісами та державним контролем, відповідно до лісового законодавства Німеччини, прийнятого федеральним та земельним парламентами, займається Державне лісове підприємство Бранденбургу (LFB), а його структурні підрозділи (надлісництва) – веденням лісового господарства; в) Державний центр лісових досліджень Еберсвальде забезпечує впровадження наукових досягнень у практику ведення лісового господарства та для прийняття політичних рішень на земельному рівні; г) працівники Державного лісового підприємства зобов'язані безоплатно надавати консультації щодо лісового господарства приватним і комунальним власникам лісів; д) стратегія ведення лісового господарства землі Бранденбург зорієнтована на формування лісів, стійких до глобальних кліматичних змін; це реалізується шляхом застосування підходів наближеного до природи лісівництва з орієнтуванням на вибіркові методи господарювання та переважно природне відновлення в лісах, а також введенням у склад деревостанів деревних видів, стійких до змін клімату. Варто відзначити оперативність реагування лісівників щодо ліквідації наслідків стихійних лих (вітровали, вітроломи, пожежі, всихання тощо) у лісах – це зазвичай не більше 1-2 доби, це можливо завдяки відсутності без потреби додаткових погоджень чи складання відповідних дозвільних документів.

Четвертий день: Інститут дослідження лісових екосистем Тюнена в Еберсвальде, екскурсія в надлісництво Корин:

- презентація Інституту завдань та напрямів роботи;
- науковий співробітник Інституту д-р Себастьян Шнелль представив результати четвертої Федеральної інвентаризації лісів (BWI 2022) та особливості потенційного використання методів дистанційного зондування землі;
- керівник лісового господарства Корин Еберхард Люфт розповів про державне управління лісами та наближені до природи методи господарювання, особливості заготівлі, обліку та реалізації заготовленої деревини.

Висновки: а) Інститут Тюнена – наукове забезпечення сталого управління лісами з урахуванням змін клімату, біорізноманіття, водного балансу та соціально-економічних факторів; б) ключовими напрямками роботи

Інституту є моніторинг лісів, вивчення біорізноманіття, кліматична адаптація, дистанційне зондування, моделювання майбутнього розвитку лісів Німеччини; в) Федеральна інвентаризація лісів необхідна для отримання актуальної інформації про стан лісів, її результати впливають на формування лісової політики країни; г) необхідність впровадження інвентаризації лісів виникла через велику кількість власників лісів, для яких проведення лісовпорядкування не є обов'язковим, а держава не мала даних щодо кількісних і якісних характеристик цих лісів; д) державне управління лісами базується на наближених до природи методах господарювання і ринкових відносинах реалізації деревини, які реалізуються завдяки поєднанню цілого ряду факторів: ефективна нормативно-правова база, відсутність бюрократичних процедур і дозвільної системи (спецдозволи, погодження, ліміти, ОВД тощо), науковий супровід, наявність матеріально-технічної бази, оптимальної лісової транспортної мережі (лісові дороги, технологічні коридори), використання сучасної техніки на механізованих роботах (харвестери, форвардери тощо), реалізація більшості заготовленої деревини за прямими договорами.

П'ятий день: ознайомлення з діяльністю Федерації німецької деревообробної промисловості і суміжних галузей (HDH) та Німецьким лісовим товариством (DFV):

- виконавчий директор Федерації німецької деревообробної промисловості (HDH) Денні Онезорге представив огляд завдань та організації HDH, яка є об'єднанням німецької деревообробної промисловості, обговорювали вільний ринок деревини;
- керуючий директор Мальте Кампсхайде представив Німецьке лісове товариство (DFV) та Програму експертів лісового господарства (FER), він наголосив на важливості різноманітності НГО для врахування економічних, соціальних та екологічних інтересів лобістів у процесі формування лісової політики.

Висновки: а) HDH – це галузевий і роботодавчий, союз який представляє інтереси підприємств деревообробної промисловості в Німеччині та ЄС; б) HDH працює за такими напрямками: політичне лобіювання, соціальне партнерство, економічна аналітика, сталий розвиток і міжнародна співпраця; в) DFV – це НГО, яка виступає як платформа для професійного обміну, просвітництва та захисту інтересів лісового сектору в Німеччині шляхом проведення волонтерської роботи, відстоювання сталого управління лісами, організація обміну знаннями (екскурсії, семінари), освітня та наукова діяльність (видає журнал proWALD, публікація наукових та аналітичних матеріалів тощо), бере участь у політичних процесах та міжнародних діалогах тощо; г) програма FER є міжнародним обміном знаннями про ліси шляхом залучення фахівців із лісівництва для отримання практичного досвіду роботи в приватних або державних лісогосподарських підприємствах та інших лісогосподарських

установах Німеччини. Молоді українські лісові експерти протягом останніх років мали можливість взяти участь у даній програмі.

Отже, можна визначити такі ключові особливості формування лісової політики та управління лісовим господарством в Німеччині є:

- лісове законодавство федерального і земельного рівнів не обтяжене бюрократизмом і має в основному рамковий характер, визначає основні принципи сталого управління лісами, впровадження наближених до природних методів господарювання, адаптації лісів до кліматичних змін;
- розробкою проєктів законів, що стосуються лісового і деревообробного сектору, замаються профільні інституції (науково-дослідні інститути, експертні ради, експерти-лісівники з асоціацій і об'єднань тощо);
- наявність великої кількості асоціацій, об'єднань та НГО на всіх адміністративних рівнях, які займаються політичним лобіюванням лісового сектору, здійснюють освітню та наукову діяльність, відстоюють стале управління лісами, проводять міжнародні діалоги та сприяють обміну досвідом, відстоюють права власників лісів всіх форм власності;
- Федеральна інвентаризація лісів необхідна для отримання актуальної інформації про стан лісів. Її результати важливі для формування лісової політики країни та надання прогнозів щодо потенційних загроз, які впливають (чи будуть впливати) на розвиток та стійкість лісових екосистем. Необхідність впровадження інвентаризації лісів виникла через велику кількість власників лісів, для яких проведення лісовпорядкування не є обов'язковим, а держава не мала необхідних відомостей про кількісні і якісні характеристики цих лісів;
- переважно у кожній федеративній землі є державне лісове підприємство, яке займається державним управлінням лісами та державним контролем, структурні підрозділи якого здійснюють ведення лісового господарства, впроваджують наукові досягнення у практику ведення лісового господарства та безоплатно надають консультації приватним і комунальним власникам лісів;
- державне управління лісами базується на принципах сталого управління і реалізується шляхом застосування підходів наближеного до природи лісівництва з орієнтуванням на вибіркові способи рубок та переважно природне відновлення в лісах, а також введенням у склад деревостанів деревних видів, стійких до змін клімату. Це все можливе завдяки наявності розвиненої мережі лісових доріг та технологічних

коридорів (волоків), використання сучасної техніки на механізованих роботах (харвестери, форвардери), високий професійний рівень спеціалістів лісового господарства та відсутності бюрократичних обмежень у вигляді спеціальних дозволів, погоджень, перевірок тощо. Лісівники мають довіру від суспільства, а рішення, які вони приймають щодо призначення того чи іншого господарського заходу та відбору дерев у рубку, не переглядають та не критикують.

- ринкові відносини при реалізації заготовленої деревини. Реалізується тільки зрубана, складена в штабелі й облікована деревина, яку реально може побачити покупець. Більшість деревини реалізується за прямими договорами, лише незначна частина високоякісних сортиментів цінних деревних порід продають на аукціонах;
- мисливство є невід'ємною складовою ефективного впровадження наближеного до природи лісівництва, адже регулювання чисельності диких тварин (особливо копитних) необхідне для збереження підросту цінних деревних видів та підтримання стабільної епідеміологічної ситуації в лісових екосистемах, а також зменшення відсотка пошкодження посівів на с/г угіддях;
- гарантування і повага до приватної власності: єдиним обмежувальним правовим фактором для приватних та муніципальних лісів є забезпечення сталого розвитку лісового покриву. Власники лісів можуть на власний розсуд господарювати, навіть без матеріалів лісовпорядкування і спеціальних дозволів, головною умовою є правило — ліс має залишатися лісом.

Пропозиції щодо необхідних кроків (дій) для сталого управління лісами та формування лісової політики України:

- модернізація чинного законодавства України у сфері лісового господарства та охорони довкілля шляхом дерегуляції;
- впровадження принципів сталого управління лісами, наближеного до природних методів господарювання; формування лісів, стійких до кліматичних змін, вимагає оперативності, ефективності та інколи нестандартних підходів у процесі прийняття рішень, що неможливо реалізувати при чинних сьогодні нормативно-правових актах;
- ширше залучення науковців профільних ВНЗ, науково-дослідних інститутів, лісівників-практиків до розробки проектів законів у сфері лісового господарства тощо. Створення при відповідному міністерстві профільної експертної ради чи комісії;
- створення профільних організацій, асоціацій чи об'єднань лісового господарства та деревообробної промисловості, які б лобіювали

інтереси лісівників на національному та міжнародному рівнях, були платформами для професійного обміну тощо;

- забезпечення проведення Національної інвентаризації лісів для отримання актуальної інформації про стан лісів, необхідної для формування лісової політики держави, та надання прогнозів щодо потенційних загроз, які впливають (чи будуть впливати) на розвиток та стійкість лісових екосистем. Для отримання достовірної та об'єктивної інформації про ліси необхідно розділити роботи зі збору й аналізу даних між різними інституціями (установами);
- розроблення стратегії розвитку лісовпорядкування та відновлення державного фінансування проведення лісовпорядних робіт для підприємств держлісфонду, адже саме матеріали лісовпорядкування є основою для ведення господарської діяльності та визначення обсягів раціонального лісокористування. Усунення бюрократичної процедури погодження та затвердження матеріалів лісовпорядкування;
- впровадження принципів сталого управління лісами шляхом застосування підходів наближеного до природи лісівництва з орієнтуванням на вибіркові способи рубок та переважно природне відновлення в лісах, а також введення у склад деревостанів деревних видів, стійких до змін клімату. Застосування рубок переформування для перетворення простих, одновікових чистих деревостанів у стійкі до кліматичних змін різновікові, багаторусні змішані деревостани.
- розробка та затвердження проекту розвитку оптимальної мережі лісових доріг як однієї з основ для впровадження наближеного до природи лісівництва;
- оптимізація виробничих лісгосподарських процесів, усунення зайвих робіт чи робіт, що дублюють результати. Наприклад, дані електронного обліку деревини повторюють дані відводу і таксації лісосік тощо;
- для оперативного проведення робіт щодо ліквідації наслідків стихійних лих у лісах (вітровали, вітроломи, пожежі, всихання тощо) необхідно спростити процедуру погоджень та отримання дозволів.

Головний технолог Львівської
державної лісовпорядної експедиції

Володимир САВЧИН